

2.9 PŘEHLED O PENĚŽNÍCH TOCÍCH (CASH FLOW)

2.9.1 Charakteristika přehledu o peněžních tocích

Přehled o peněžních tocích (cash flow) doplňuje rozvahu a výkaz zisku a ztráty o další rozměr, kterým se vrací k základní ekonomické kategorii, která stojí na počátku všech ekonomických úvah, tj. k peněžním prostředkům.

Rozvaha poskytuje mimo jiné informace o počátečním a konečném stavu peněžních prostředků ve sledovaném období. Výkaz zisku a ztráty poskytuje přehled o nákladech a výnosech a z jejich porovnání vyčísľuje výsledek hospodaření účetní jednotky.

Ani jeden z těchto výkazů však neinformuje o způsobu, jakým společnost vyprodukovala a použila peněžní prostředky. Ve výkazu zisku a ztráty sice může společnost vykazovat zisky, avšak zároveň může být v platební neschopnosti. Je ale možná i opačná varianta, tj. že účetní jednotka vykazuje ztrátu, ale přitom má peněžních prostředků dostatek. Tento zdánlivě nelogický rozdíl, způsobený nesouladem výnosů a příjmů, popř. nákladů a výdajů, pomáhá objasnit výkaz cash flow, který dává odpověď na to, odkud podnik bere peníze, proč se mu peníze nedostávají a jak jsou peníze použity.

Tyto informace jsou cenné zejména pro vlastníky a manažery firem, kteří je mohou využít pro řízení likvidity podniku. Důležité jsou však i pro potenciální investory, peněžní ústavy, dodavatele apod. Například banky velmi často od žadatelů o úvěr vyžadují výkaz cash flow.

Poznámka:

Povinnost sestavit a v rámci účetní závěrky vykázat přehled o peněžních tocích mají z podnikatelských subjektů střední a velké účetní jednotky, které jsou obchodními společnostmi.

PŘÍKLAD

1. FAV za provedené práce a služby 200 000 Kč, bylo uhrazeno 100 000 Kč
2. FAP za nákup materiálu 140 000 Kč, celá částka byla zaplacená
3. Spotřeba materiálu 80 000 Kč

Řešení:

Náklady	80 000 Kč
Výnosy	200 000 Kč
Výsledek hospodaření (= zisk)	120 000 Kč
Přírůstek peněz (úhrada od odběratele – bod 1)	+ 100 000 Kč
Úbytek peněz (zaplacená dodavateli – bod 2)	– 140 000 Kč
Čistý peněžní tok	– 40 000 Kč

Z výše uvedeného je patrné, že došlo k nesouladu mezi ziskem a pohybem peněz, a to o 160 000 Kč.

ÚLOHA 2.9.1

Ve sledovaném období došlo v účetní jednotce k následujícím účetním případům:

1. FAP za nákup zboží (bylo převzato na sklad)	750 000 Kč
2. FAV za prodej zboží	900 000 Kč
3. Výpis z BÚ: a) částečná úhrada od odběratele (bod 2)	500 000 Kč
b) zaplacená faktura za nákup zboží (bod 1)	750 000 Kč
4. Úbytek prodaného zboží v pořizovacích cenách	600 000 Kč

Úkol:

- a) vypočítejte výsledek hospodaření
- b) vyčísľete peněžní tok účetní jednotky

2.9.2 Metody sestavení výkazu CF (přehledu o peněžních tocích)

Výkaz cash flow lze sestavit dvěma základními metodami:

- a) přímou metodou
- b) nepřímou metodou

ad a) Sestavení výkazu CF PŘÍMOU METODOU

Přímá metoda je založena na sledování přírůstků a úbytků peněžních prostředků (v pokladně a na bankovním účtu). Nesleduje se tedy účetní výsledek hospodaření, ale přímo skutečné příjmy a skutečné výdaje.

Cash flow se sestaví ze seznamu všech účetních případů v daném účetním období, které měly vliv na peněžní prostředky (například kolik peněz bylo zapláceno dodavatelům, přijato od odběratelů, vyplaceno zaměstnancům ve formě mezd apod.).

Tato metoda se v praxi používá pouze výjimečně, protože údaje o přijatých a vydaných platbách nejsou většinou v účetní závěrce k dispozici a musely by se často dodatečně zjišťovat z různých účetních záznamů (například bankovních výpisů nebo analytických evidencí). Pro účetní je tento způsob pracnější a proto většina účetních jednotek využívá zpravidla sestavení CF nepřímou metodou.

ad b) Sestavení výkazu CF NEPŘÍMOU METODOU

Nepřímá metoda nevychází z pohybu peněžních prostředků, ale výchozím bodem je **výsledek hospodaření (před zdaněním)**, ke kterému se přičítají a odečítají položky, které mají rozdílný vliv na výsledek hospodaření a peněžní tok.

Úpravy ve výkazu CF lze rozdělit zejména do těchto dvou skupin (u provozní činnosti):

1. Nepeněžní operace

Jedná se například o odpisy DHM, tvorbu opravných položek, tvorbu rezerv apod.

Výše uvedené nepeněžní operace snižují zisk, ale neznamenají úbytek peněz.

PŘÍKLAD

Účetní jednotka vykázala zisk (před zaúčtováním odpisů) 100 000 Kč.

Poznámka: Předpokládejme, že stejnou částku představoval i stav peněžních prostředků.

Na konci účetního období byly vypočteny a zaúčtovány odpisy DHM ve výši 20 000 Kč.

Řešení:

Výsledek hospodaření před odpisy DHM	100 000 Kč
Odpisy DHM (účet 551)	– 20 000 Kč
Výsledek hospodaření po zaúčtování odpisů	80 000 Kč

Vzhledem k tomu, že odpisy vyjadřují opotřebení majetku (náklad podniku), ale neznamenají výdaj peněz, je stav peněžních prostředků stále 100 000 Kč. Při sestavení výkazu CF se musí částka odpisů připočítat. Úprava výsledku hospodaření ve výkazu CF bude tedy vypadat takto:

Výsledek hospodaření po zaúčtování odpisů	80 000 Kč
Úprava CF o odpisy DHM	+ 20 000 Kč
Stav peněžních prostředků	100 000 Kč

Poznámka:

V případě zrušení opravných položek nebo čerpání rezerv, se bude jednat o snížení nákladů (bude zaúčtováno na stranu Dal účtů v 5. účtové třídě), tj. zvýšení výsledku hospodaření. Ale protože opět nedochází k pohybu peněz, budou se tyto položky ve výkazu CF odečítat od výsledku hospodaření.

2. Úpravy o změny stavu nepeněžních složek pracovního kapitálu (tj. rozdílu mezi konečným a počátečním stavem) zejména u těchto položek:

- změna stavu pohledávek z provozní činnosti (např. u účtů 311, 314, 335)
- změna stavu krátkodobých závazků z provozní činnosti (např. u účtů 321, 324, 331, 336, 34x)
- změna stavu zásob (účet 112, 12x, 132)
- změna stavu aktivních účtů časového rozlišení (účet 381, 385, příp. 388)
- změna stavu pasivních účtů časového rozlišení (účet 383, 384, příp. 389)

Při úpravě výkazu CF o změnu stavu výše uvedených rozvahových položek se postupuje následovně:

1. Vypočtení změny stavu rozvahové položky (rozdíl mezi KS a PS) a určení, zda se jedná o přírůstek nebo úbytek
2. Určení, zda se změna stavu rozvahové položky v CF bude přičítat nebo odečítat

PŘÍKLAD

Na vybraných rozvahových účtech vykazovala účetní jednotka tyto počáteční a konečné stavy:

Účet 112 – Materiál	PS 200 000 Kč	KS 110 000 Kč
Účet 311 – Odběratelé	PS 100 000 Kč	KS 140 000 Kč
Účet 321 – Dodavatelé	PS 80 000 Kč	KS 105 000 Kč
Účet 331 – Zaměstnanci	PS 50 000 Kč	KS 0 Kč

Řešení:

ad 1) **Určení změny stavu rozvahových položek** (výše částky a určení, zda je to přírůstek nebo úbytek)

Účet	Změna stavu v Kč	Přírůstek / úbytek
112 – Materiál na skladě	90 000 Kč	Úbytek
311 – Odběratelé	40 000 Kč	Přírůstek
321 – Dodavatelé	25 000 Kč	Přírůstek
331 – Zaměstnanci	50 000 Kč	Úbytek

2) Určení, zda se změna stavu v CF bude přičítat nebo odčítat

Účet **112** – **zásoby se snížily**, tj. spotřebovaly (jedná se tedy o náklad, který snižuje VH), ale peníze nebyly vydány. Proto se musí částka v **CF připočítat**.

Účet **311** – **pohledávky vzrostly**, faktura je zaúčtována ve výnosech, ale zákazníci dosud nezaplatili, tzn. že v pokladně ani na účtu žádné peníze nejsou. Proto je třeba částku ve výkazu **CF odečíst**.

Účet **321** – **dluhy se zvýšily**, podniku vznikl náklad (příp. zásoba), ale peníze ještě nezaplatil, tzn. firma zatím může disponovat penězi, které by jinak zaplatila dodavatelům. V **CF** se bude částka **přičítat**.

Účet **331** – **dluhy se snížily**, tzn. peníze nemáme, ale platba není nákladem, proto v **CF se bude odečítat**.

Vliv změny stavu rozvahových položek na sestavování výkazu CF lze shrnout do následující tabulky:

Ukazatel	Přírůstek	Úbytek
Zásoby	–	+
Pohledávky	–	+
Závazky	+	–
Rezervy, opravné položky	+	–
Výdaje příštích období	+	–
Náklady příštích období	–	+
Příjmy příštích období	–	+
Výnosy příštích období	+	–

SHRNUTÍ

Na základě zobrazení údajů z této tabulky lze provést následující závěr:

- přírůstky aktiv se v CF odečítají
- úbytky aktiv se v CF přičítají
- přírůstky pasiv se v CF přičítají
- úbytky pasiv se v CF odečítají

UPOZORNĚNÍ

Pro správné pochopení, zda se v cash flow částka přičítá nebo odečítá, lze použít metodu tří kroků:

1. Vliv účetní operace na výsledek hospodaření (zvýšila zisk, snížila zisk nebo na něj neměla vliv)
2. Vliv účetní operace na peníze v pokladně nebo na bankovním účtu (přibýly, ubyly nebo se nestalo nic)
3. Úprava výsledku hospodaření tak, aby z něj vyšel skutečný stav peněz.

PŘÍKLAD

Ve sledovaném období se uskutečnily tyto účetní případy:

1. Faktura vystavená odběrateli za poskytnuté služby	250 000 Kč
2. Výdej materiálu ze skladu do výroby	50 000 Kč
3. Z běžného účtu vyplaceny mzdy zaměstnancům	90 000 Kč
4. Přijatý úvěr, který byl připsán na běžný účet (výpis z úvěrového účtu, výpis z BÚ)	400 000 Kč
5. Tržby v hotovosti za poskytnuté služby	10 000 Kč
6. Faktura přijatá za nákup zboží, které bylo převzato na sklad	100 000 Kč

Účetní případy	Účetní předpis	Vliv na VH	Vliv na peníze	Úprava ve výkazu CF
1. FAV za služby	311 / 602	+	0	–
2. Výdej materiálu do výroby	501 / 112	–	0	+
3. Z účtu vyplaceny mzdy	331 / 221	0	–	–
4. Úvěr připsán na běžný účet	221 / 461	0	+	+
5. Tržby za poskytnuté služby	211 / 602	+	+	0
6. Faktura přijatá za nákup zboží	132 / 321	0	0	0

Shrnutí:

Účetní případy	Vliv na VH	Vliv na peníze	Úprava ve výkazu CF
Výnos, který "nepřinesl" peníze (např. neuhrzena vystavená faktura)	+	0	–
Náklad, který "nezpůsobil" úbytek peněz (např. výdej materiálu, odpisy DHM)	–	0	+
Úbytek peněz, který nebyl nákladem (např. výplata mzdy, splátka úvěru, úhrada FAP)	0	–	–
Přírůstek peněz, který nebyl výnosem (např. úhrada faktury od odběratele, přijatý úvěr)	0	+	+

Výpočet stavu peněžních prostředků na konci období

Výsledek hospodaření (tržby 260 000 Kč, náklady 50 000 Kč)	210 000 Kč
<u>Úprava ve výkazu CF:</u>	
Faktura odběrateli, která nebyla uhrazena	– 250 000 Kč
Výdej materiálu do výroby	+ 50 000 Kč
Výplata mezd	– 90 000 Kč
Úvěr připsaný na účet	+ 400 000 Kč
Stav peněžních prostředků na konci období	320 000 Kč

Cash flow nepřímou metodou je v podstatě "opravování" účetního výsledku hospodaření o operace, které zisk ovlivnily, ale peníze ne, nebo naopak ovlivnily peníze, ale do zisku nevstoupily.

ÚLOHA 2.9.2

Do následující tabulky doplňte k jednotlivým účetním případům předkontace, vliv na výsledek hospodaření a cash flow a na základě toho odvoďte, jaký typ úpravy bude potřeba ve výkazu CF sestavovaného nepřímou metodu udělat.

Účetní případ	Účetní předpis	Vliv na VH	Vliv na peníze	Úprava ve výkazu cash flow
1. Odpis budovy				
2. Faktura přijatá za opravu automobilu				
3. Úhrada faktury přijaté za opravu automobilu				
4. Faktura vystavená za prodané zboží				
5. Tržby v hotovosti za prodané zboží				
6. Úbytek prodaného zboží				
7. Nákup kancelářských potřeb za hotové				
8. Faktura přijatá za nákup materiálu (+ příjem na sklad)				
9. Tvorba zákonné rezervy na opravu auta				
10. Čerpání zákonné rezervy				
11. Úhrada předplatného na příští rok (účetní jednotka rozhodla, že bude časově rozlišovat)				
12. Časové rozlišení předplatného v následujícím roce				
13. Přijato nájemné na příští účetní období				
14. Časové rozlišení nájemného v příštím roce				

2.9.3 Výkaz cash flow a jeho členění dle činností

Forma výkazu cash flow není určena závazně, avšak ČÚS č. 023 uvádí doporučenou strukturu přehledu o peněžních tocích sestavovaného nepřímou metodou. Výkaz je rozdělen do tří základních částí:

1. Provozní činnost

Zobrazuje peněžní toky z hlavní výdělečné činnosti podniku, tj. například úhrady od odběratelů za prodej výrobků, zboží a služeb (vč. přijatých záloh), platby dodavatelům za nákup zásob a služeb (vč. zaplacených záloh), výplaty mezd zaměstnancům, odvody z nich apod.

Za provozní činnost zodpovídají zpravidla manažeři podniku.

2. Investiční činnost

Tato část zahrnuje zejména výdaje spojené s pořízením dlouhodobého majetku a příjmy z jeho prodeje.

3. Finanční činnost

Sleduje změny kapitálu a dlouhodobých závazků. Patří sem například přijaté dlouhodobé úvěry, jejich splátky, výplaty podílů na zisku, resp. dividend, vklady majitelů aj.

Za investiční a finanční činnost zpravidla zodpovídají vlastníci podniku.

Strukturu výkazu cash flow (bez ohledu na metodu sestavení) lze znázornit takto:

1.	Stav peněžních prostředků na začátku období
2.	Cash flow z provozní činnosti (+ / -)
3.	Cash flow z investiční činnosti (+ / -)
4.	Cash flow z finanční činnosti (+ / -)
5.	Čisté zvýšení nebo snížení peněžních prostředků (součet bodů 2, 3, 4)
6.	Stav peněžních prostředků na konci období (bod 1 + bod 5)

ÚLOHA 2.9.3

Společnost vykázala na začátku období tyto počáteční stavy:

112 Materiál 200 000 Kč, 211 Pokladna 90 000 Kč, 221 BÚ 510 000 Kč, 311 Odběratelé 280 000 Kč, 331 Zaměstnanci 80 000 Kč, 411 Základní kapitál 1 000 000 Kč.

Ve sledovaném období se uskutečnily níže uvedené transakce (viz účetní případy 1 až 10 v tabulce).

Úkol č 1: Doplňte do tabulky účetní předpis, vliv na VH a vliv na peníze a úpravy ve výkazu CF.

Účetní případ	Kč	Účetní předpis	Vliv na VH	Vliv na pen.	Úprava ve výkazu CF
1. Odběratelé uhradili na BÚ fakturu (viz PS)	280 000				
2. Dlouhodobý úvěr připsán na běžný účet	900 000				
3. V hotovosti výplata mezd zaměstnancům	80 000				
4. Faktura přijatá za reklamu na běžné období	120 000				
5. Tržby v hotovosti za poskytnuté služby	290 000				
6. Za hotové nákup stroje (zařazen do majetku)	100 000				
7. Odpis stroje	20 000				
8. Vklad společníků mimo ZK (vklad splacen na BÚ)	400 000				
9. Výdej materiálu ze skladu do spotřeby	70 000				
10. Z běžného účtu částečná úhrada faktury (bod 4)	60 000				

UPOZORNĚNÍ

V reálném výkazu cash flow není každá účetní transakce řešena jednotlivě, ale zpravidla se zaznamená jako rozdíl mezi celkovým přírůstkem a úbytkem příslušné rozvahové veličiny, tj. jednotlivé úpravy zde budou provedeny pomocí změny stavu rozvahových položek (např. změny stavu pohledávek, změny stavu závazků, změny stavu zásob).

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem nyní vyřešte úlohu z předchozí strany (2.9.3) pomocí změny rozvahových stavů jednotlivých položek.

Úkol č 2:

Zadání je stejné jako v úloze 2.9.3. Do níže uvedené tabulky určete:

- druh činnosti (provozní, investiční, finanční)
- změnu stavu příslušných rozvahových položek a následně zaznamenejte směr peněžního toku ve výkazu CF

Položka	Druh činnosti	Přírůstek / úbytek rozvahové pol.	Peněžní tok v CF (+ / -)
Počáteční stav peněžních prostředků	xxx	xxx	
VH před zdaněním	xxx	xxx	
Nepeněžní operace - odpisy DHM		xxx	
Materiál na skladě - změna stavu			
Odběratelé - změna stavu			
Dodavatelé - změna stavu			
Zaměstnanci - změna stavu			
Dlouhodobé úvěry - změna stavu			
Výdaje spojené s pořízením DHM		xxx	
Vklady peněžních prostř. společníků		xxx	
Konečný stav peněžních prostředků	xxx	xxx	

Úkol č 3:

Zaznamenejte jednotlivé účetní transakce z úlohy na předchozí straně na účty 211 – Pokladna a 221 – Běžný účet. Vypočítejte konečné stavy a porovnejte, zda součet částek na těchto dvou účtech souhlasí s konečným stavem peněžních prostředků ve výkazu CF (v úkolu č. 2).

211	Pokladna	Kč	221	Běžný účet	Kč
	Konečný stav			Konečný stav	

Součet částek na účtu 211 – Pokladna a 221 – Běžný účet =